

N:o 19.

Ank. till Riksd. kansli den 5 april 1898, kl. 3 e. m.

Betänkande, i anledning af väckt motion om tullfrihet för omalen majs.

(1:a A.)

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 140, föreslår herr *L. Eriksson* i Bäck, att Riksdagen måtte besluta borttagande af tullen å majs, omalen.

Till stöd för detta yrkande anföres i motionen:

»Under de sistförflutna åren hafva ganska lifliga ansatser så väl inom som utom Riksdagen gjorts för höjandet af jordbrukets afkastning. Af de höjda tullarne väntades högre pris på spanmål och bättre tider för jordbrukaren. Tullarne kunde dock ej hindra, att priset på kreatur och mejeriprodukter snarare sänktes än höjdes på de platser, der man sökte afsättning för desamma. Fläsktullen har äfven framkallat missnöje, och oakadt det låga priset på fläsk i södra och mellersta delarne af landet, synes importen ändå nödvändig, så länge vi icke kunna frambringa en vara mera jemförlig med den amerikanska. Oakadt behof förefinnes för import af amerikanskt fläsk, finnas betydliga qvantiteter svensk vara för en export, som kunde betydligt uppdrifvas, men då vårt förnämsta inhemska foderämne för frambringande af fläsk, hafre, står i högt pris i förhållande till den frambringade produkten, uppstå därför svårigheter att täfla på den utländska marknaden, i synnerhet som Danmark, vår förnämsta konkurrent på detta område, medgifver tullfri införsel af majs. Då majs, använd för produktion af fläsk, lemnar en vara, som kan täfla med den utländska, blefve den ett bra och billigt foderämne, om den finge tullfritt införas. Nu är den hos oss belagd med en tull af 3 kronor 70 öre för 100 kg., motsvarande ungefär 50 procent af värdet. Som majs också är ett bra foder för hästar, kunde genom dess möjliggjorda användning dertill mera hafre komma nötkreaturen till godo i stället för de nära dubbelt dyrare, oftast dåliga och skadliga foderkakorna. Då de fördelar, som genom majstullens borttagande kunde vinnas, icke i ringaste mån skadade jordbruket, emedan majs icke med fördel kan odlas inom landet, synes saken värd att taga i öfvervägande.

Det är ju klart, att staten genom borttagande af majstullen går miste om den inkomst, den eljest lemnar, men en så ringa minskning i statsinkomsterna torde ej betyda mycket, då så stora öfverskott finnas. Då importen af majs under de sista åren varit omkring 5 millioner kg. per år, synes icke den sidan af saken vara afskräckande. En annan invändning torde dock blifva majsens användbarhet till bränvinsbränning. Det är dock tydligt, att ett beslut om tullfrihet för majs bör föranleda förbud jemte straffbestämmelser för tillverkning af bränvin af densamma. För den händelse motionen bifalles af utskottet, torde utskottet begagna sin rätt att föreslå åtgärder i nyssnämnda syfte.»

Vid sistlidet års riksdag väckte herr Eriksson motion om borttagande af tullen å majs, så väl malen som omalen, hvarjemte herr Ola Persson i Rinkaby, i anledning af nämnda motion, föreslog, att all bränvinstillverkning af majs, malen eller omalen, måtte förbjudas.

Båda dessa framställningar afstyrktes af bevillningsutskottet; och afgaf utskottet dervid följande utlåtande:

»Om det ock, såsom herr Eriksson i sin motion framhåller, är otvifvelaktigt, att genom majstullens borttagande ett godt foderämne kunde erhållas för ett synnerligen billigt pris, torde likväl vara ovisst, huru vida icke en betydligt ökad majsimport komme att ofördelaktigt inverka på priset å inom landet odlad spanmål, men en sådan åtgärd skulle emellertid i ett annat afseende verka särdeles menligt, i det att majs, såsom ett lämpligt råämne för bränvinstillverkning, skulle i anseende till dess låga pris nästan helt och hållet utestänga användningen af potatis för sådant ändamål, hvarigenom känbara förluster skulle tillskyndas jordbrukarne inom vissa delar af landet, der till följd af jordmånens beskaffenhet desse äro hufvudsakligen hänvisade till potatisodling med åtföljande bränvinsbränning. Då nemligen majs för närvarande i laster om 200 till 500 ton i svensk hamn utbjudes till ett pris af 6 kronor 10 öre till 6 kronor 15 öre för 100 kilogram, tullen naturligtvis deri ej inberäknad, skulle vid bränvinstillverkning af denna vara, då utbytet beräknas till 70 liter af 50 procent alkoholhalt för 100 kilogram, råämnet till en liter bränvin kunna erbållas för ett pris af allenast 9 öre. Vid bränvinsbränning af potatis åter kan utbytet af 100 kilogram potatis af 18 procent stärkelsehalt, således en god vara, som ej alla år kan inom vårt land frambringas, beräknas till 20 liter af nämnda alkoholhalt; och då en hektoliter potatis väger omkring 73 kilogram, skulle med ett pris af 9 öre för liter bränvin, hvartill enligt hvad ofvan angifvits, majsbränvin under förutsättning af tullfrihet för majs kunde tillverkas, en hektoliter potatis icke kunna vid användning för detta ändamål inbringa mer än 1 krona 31 öre, ett pris, hvartill potatis svårligen utan förlust kan odlas. Häraf framgår,

att, i händelse tullen å majs borttoges, detta skulle i väsentlig grad inverka hämmande på afsättningen af potatis till bränvinsbrännerierna, hvarigenom ett hårdt slag skulle drabba den svenska jordbruksnäringen. Detta förhållande skulle sannolikt äfven bidraga dertill, att bränvinstillverkningen, som hittills hufvudsakligen utgjort en binäring till jordbruket, komme att allt mer öfvergå till storindustri, hvarigenom, förutom minskad afsättning af jordbrukets produkter, jemväl skulle blifva en följd, att det värdefulla affallet drank, som erhålles vid bränvinsbränning af säd och potatis, ej komme att på ett så lämpligt sätt tillgodogöras som under nuvarande förhållanden.

Till förekommande af de olägenheter, som sålunda skulle uppstå för jordbruket, har herr Persson i sin motion hemställt om förbud mot användande af majs för tillverkning af bränvin, och herr Eriksson har sjelf i sin motion medgifvit, att tullfrihet för majs måste föranleda ett sådant förbud. Förslag att genom lagstiftning i denna rigtning åt jordbruksnäringen inom landet förbehålla all afsättning af råämnen till bränvinsbrännerierna, särskildt af potatis, hafva flere gånger förut varit föremål för Riksdagens pröfning. Så skedde första gången vid 1887 års riksdag, då dels i den kongl. proposition, som ligger till grund för nu gällande förordning angående vilkoren för tillverkning af bränvin, förslag framställdes om förbud att för bränvinstillverkning använda majs, ris och andra sådana ämnen, som äro af beskaffenhet att icke kunna inom landet allmänneligen alstras, dels ock motion väcktes med alternativt förslag om förhöjd tillverknings beskattning för bränvin, tillverkad af sådana råämnen. Såväl dessa förslag som vid flere senare riksdagar väckta motioner i samma rigtning hafva emellertid af Riksdagen afslagits, och har bevillningsutskottet vid behandlingen af åtskilliga sådana förslag lemnat utförlig utredning af hithörande förhållanden samt gifvit skäl för den åsigten, att en sådan inskränkning i vilkoren för bränvinstillverkningen icke kan eller bör genomföras.

Enligt grundsatserna för nu gällande lagstiftning för näringsfriheten bör det stå en hvar fritt att välja de råmaterialier, han anser fördelaktigast för den näring, han idkar, och ett förbud mot användande af majs för tillverkning af bränvin synes utskottet därför innebära ett ingrepp i den frihet, som bör tillkomma idkarne af denna näring lika väl som andra näringsidkare. För de brännerier, som äro belägna å trakter, der tillgång på potatis icke finnes i tillräcklig mängd för deras behof, skulle ett sådant förbud till och med kunna medföra den påföljd, att tillverkningen icke längre skulle kunna med fördel bedrivas och således måste nedläggas.

Utom de skäl, som sålunda anförts mot det föreslagna förbudet, uppställa sig derjemte för genomförandet af detsamma rent praktiska hinder, hvilka enligt utskottets åsigt äro af den art, att de måste anses afgörande för frågan. Det är nemligen med största svårighet förenadt att efter in-

mäskningen afgöra hvad slags spanmål till densamma användts, i följd hvaraf en verksam kontroll i detta hänseende nödvändigt måste medföra vilkor och inskränkningar, som blefve särdeles betungande för tillverkaren äfvensom för staten. Särskildt vid de brännerier, som äro i gång hela dygnet om och äro belägna å egendomar, der majs användes för utfodring af kreatur, blefve det helt säkert nödvändigt att hela dygnet igenom på det noggrannaste kontrollera inmäskningen, i följd hvaraf det icke skulle kunna undvikas att vid sådana brännerier anställa två kontrollörer. Kontrollen skulle till och med blifva omöjlig, i händelse någon bränvinstillverkare skulle vilja använda malen spanmål, en utväg, som, i händelse ett förbud mot användande af majs vid bränvinstillverkning skulle stadgas, sannolikt ej komme att lemnas obegagnad af dem, som ville öfverträda förbudet. Denna svårighet har väl en motionär vid en föregående riksdag sökt undanrödja genom ett förslag att förbjuda användningen af alla slags mjöl för bränvinstillverkning, utom då det användes för jästberedning. Af tekniska skäl är emellertid en sådan anordning nästan omöjlig att genomföra, men anser utskottet, då förslag härom nu icke föreligger, sig ej ega anledning att om denna fråga lemna vidare utredning än att hänvisa till hvad 1891 års bevillningsutskott i detta hänseende utförligt yttrat.

Faran för att, genom användande af majs för tillverkning af bränvin, den för jordbruksnäringen så betydelsefulla afsättningen af dess alster till bränvinsbrännerierna skulle i väsentlig mån försvåras kan, på grund af hvad sålunda anförts, enligt utskottets åsigt ej afvärjas på annat sätt än genom tull å majs.»

Utskottet anser hvad sistlidet års bevillningsutskott sålunda yttrat vara af afgörande betydelse för nu förevarande fråga samt hemställer, under åberopande af nämnda yttrande,

att nu gällande tullsats å omalen majs måtte bibehållas oförändrad.

Stockholm den 31 mars 1898.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Herr *Swartling* har begärt få antecknad, att han icke deltagit i behandlingen af förestående ärende.